

CARTEA BLĂJEANĂ ÎN AREALUL SUD-VESTIC AL ROMÂNIEI

Dorin Teodorescu

În 1793, mitropolitul Țării Românești, fost episcop al Râmnicului, cărturarul Filaret, cere domnitorului Alexandru Moruzi (1793-1796) să interzică pătrunderea la sud de Carpați a cărților de la Blaj și Sibiu pentru că „la începutul multora poartă numele episcopiei Râmnicului ca să înșele oamenii și să le cumpere”¹, ceea ce afecta desigur vânzarea tipăriturilor similare de Râmnic (centru intrat într-un oarecare declin la acea dată). Totuși, atât tipărituri anterioare acestui an, cât mai ales ulterioare, se află într-un procent consistent din totalul cărților concentrate în arealul sud-vestic al României.

Cele mai vechi exemplare blăjene se păstrează la Pitești, în colecțiile bibliotecii „Dinicu Golescu”²: *Strastnicul* din 1753 (BRV, II³, 290, nr. inv. 231016), *Evanghelia* din 1765 (BRV, II, 342, nr. inv. 231011) și *Penticostarul* din 1768 (BRV, IV⁴, 143, nr. inv. 231012), urmate de *Evanghelia* din 1776 (BRV, II, 394), aflată la mănăstirea Bistrița (Vâlcea, nr. inv. 946) și care poartă următoarea însemnare (f.[2]-3): „Dată la bisearca de la Români, unde iaste hramul Sfinților Îngeri, 1831, Ioanichie Ieromonah”. Alte exemplare din aceeași carte se află la mănăstirea Clocociov (Olt, inv. 635), Episcopia Severinului (nr. inv. 618), mănăstirea Lainici (Gorj, nr. inv. 20/198, cu o însemnare scurtă pe forțaș II: „Această sfântă evanghelie de la Săbii în zloți 50”) și Direcția Județeană Dolj a Arhivelor Naționale (nr. inv. IV1362), cu o însemnare mai amplă (de la foaia de titlu la pag. 9):

„Această sfântă carte este cumpărată de Nechita și împreună cu soția dumnesale ca să fie pomană și neamului. Și au cumpărat-o de la popa Flore în preț de 12 (tl.) și care o va înstreina de la această biserică să fie blestemat de 318 sfinți părinți și să fie anatema.”⁵

În anul următor, 1777, se tipărește *Catavasierul* (BRV, II, 404), aflat la mănăstirea Lainici (nr. inv. 24/157) și care are o însemnare (p. [464]): „Această sfântă și dumnezeiască carte catavasieru s-au cumpărat cu tl. 14 la leat 1792”.

¹ I.B. Mureșianu, *Cartea veche bisericească din Banat*, Timișoara, Editura Mitropoliei Banatului, 1985, p. 72.

² Margareta Tudor, *Catalogul cărții vechi românești din colecțiile Bibliotecii „Dinicu Golescu”*, Pitești, 2007 (și pentru celelalte date).

³ Ioan Bianu, Nerva Hodoș, *Bibliografia românească veche*. Vol. II. 1716-1808, București, 1910.

⁴ Ion Bianu, Dan Simonescu, *Bibliografia românească veche*. Vol. IV. *Adăugiri și îndreptări*, București, 1944.

⁵ Aurelia Florescu, *Tezaur de carte veche românească 1557-1830* (și pentru celelalte date legate de Mitropolia Olteniei), Craiova, Editura Aius, 2000.

Minologhionul din 1781 (BRV, II, 448), cu excepționalele ilustrații ale lui Petru Papavici Râmniceanul⁶, poate cea mai frumoasă carte a secolului al XVIII-lea, se găsește la mănăstirea Polovragi (Gorj, nr. inv. 62), cu următoarea însemnare (p. 1-2): „Acest sfânt minei s-au cumpărat cu tal. 95 la anul cu leatul 1803 feurar 8”; un alt exemplar (nr. inv. 2800) are o însemnare mai lungă (p. 1-63):

„Acest minei ce ține într-însul patru luni, luna lui septemvre, lui octomvre, a lui noemvre, a lui dechemvre, l-au cumpărat dumnealui vel spătari Ioan Moscu și l-au dat la beserica dumnealui la satul Bădeanilor unde să prăznuiască și să cinstească Adormirea Prea Sfintei Născătoare de Dumnezeu în zilele luminatului domn Grigorie Dimitrie unde păstorește sfinția sa părintele Galaction episcopul Sfintei Episcopii a Râmnicului la anul 1823 și cine o îndrăzni a o strica sau a o fura să fie blestemat de sfintele Evanghelii, de sfinți Părinți 318.”

Un *Octoib* din 1783 (BRV, IV, 179, nr. inv. 487) se găsește la mănăstirea Bistrița (Vâlcea), ca și un *Molitvenic* din anul următor (BRV, II, 475, nr. inv. 723), din care se mai află un exemplar la mănăstirea Polovragi (nr. inv. 1579), complet, dar, din păcate, fără însemnări. Abia pe unele exemplare de *Octoib* tipărite în 1792 (BRV, II, 556) găsim însemnări:

„Această sfântă și Dumnezească carte ce să numește Ohtoib și iaste cumpărată cu tl. 25 adecă doozeci și cinci de lei, cumpărat de titorii sfintei biserici a hramului Sfintei Adormiri Maicăi Precești la satul Ostroveni și iaste dăruit bisearicii de titori să slujească sfintei biserici până cât va fi cartea, iar care din preoți sau din mireani să va ispiti a o fura sau a o pitula să fie supt blestemul cu afurisanie de trei sute optsprezece sfinți părinți 1806.” (Mitropolia Olteniei, Craiova, nr. inv. 14, p. 37-125);

„Și am scrisu eu popa Mihaiu să să știe când au venit la satu Popești la leatu 1841.” (Biblioteca Mehedinți, nr. inv. 9088, p. 196). Volumul de la mănăstirea Bistrița (nr. inv. 1090) nu conține însemnări.

Cam din aceiași ani se găsesc, la Biblioteca piteșteană, o *Psaltire* (1786, BRV, II, 507, nr. inv. 231014), care era la Făget în 1829, și o *Theologie moralicească* (1796, BRV, II, 600, nr. inv. 127719)⁷.

Biblia tipărită la 15 noiembrie 1795 (BRV, II, 595) se află la mănăstirea Polovragi (nr. inv. 2976). Ultimul an al secolului al XVIII-lea cunoaște tipărirea *Triodului* (BRV, II, 629), din care se găsesc mai multe exemplare cu însemnări:

„Această sfântă carte triodu este cumpărată de mine cântărețu Radu Sutescu în tal. 90 la leat 1812, săpt. 13 în bâlcu Râurenilor.” (mănăstirea. Clocociov, nr. inv. 1270, p. 566-570);

„Cumpăratu-s-au această carte triodion de dumnealui căpitanu Niță Dobriceanu la sfânta biserică dă satul Oboga în care să prăznuiască hramul

⁶ Cornel Tatai-Baltă, *Gravorii în lemn de la Blaj*, Blaj, Editura Eventus, 1995, p. 188-192.

⁷ Margareta Tudor, *op. cit.*

sfinților Dimitrie și Nicolae și am scris eu robul lui HS Costandin sin Niță Dobriceanu 1830 mai 1.” (mănăstirea Clocociov, nr. inv. 788, forțat);

„Cumpăratu-s-au această sfântă carte a spăsaniei triodion de dumnealui căpitanu Niță Dobriceanu la sfânta biserică din satul Oboga în care să prăznuiește hramul sfântului Dimitrie și Nicolae și am scris eu robul lui HS Costandin sin Niță Dobriceanu 1830 sept. 1.” (mănăstirea Clocociov, nr. inv. 789, p. 210-215);

„La leatu 1838 ghenarie 11 zile marți spre miercuri sara la două ceasuri din noapte s-au cutremurat pământul prea groaznic în zilele domnului Alecsandru Ghica voevod câtă s-au fărâmat coșurile postelnicului Mihalache că până și sobele s-au sfărâmat în patru atunci i dus la satul Coteana și am însămnat eu cel mai jos iscălit ca să ție minte și cine va ceti va povesti. 1838 Dinu Dascălu la satul Alimănești au iscălit.” (mănăstirea Clocociov, nr. inv. 1254, p. 470)⁸;

„Această sfântă carte iaste cumpărată de acești oameni, titori care mai jos să vor iscăli pă anume la vale și s-au dăruit la biserica Odăleanilor ca să fie pomenire lor și părinților lor.” (Mitropolia Olteniei, nr. inv. 20, p. 22-59);

„Acest sfânt triod iaste cumpărat de dumnealui Șarban Otetelișanu biv vel cliucer, când să afla la Sibii, când au venit muscalii la Craiova, în zilele înălțatului Alesandru Ipsilant Vodă și l-au orânduit la sfânta biserică la Obeadin și cine să va afla să-l fure, să fie supt anatema și supt blestemul a trei sute sfinți părinți de la Nicheia. 1807. D-lui biv vel cliucer Șarban Otetelișanu au răposat în ziua Tăierii capului Sfântului Ioan Botezătorul, la avgust 29, 1807, și s-au îngropat în sfânta biserică creștinească la Hațag. Și eu robu lui Dumnezeu mă aflam atunci logofăt și om al dumnealui.” (Mitropolia Olteniei, nr. inv. 890, f. titlu - p. 111).

Secolul al XIX-lea este cunoscut din 1802, cu *Apostolul* (BRV, II, 644) din care unele exemplare au însemnări, după cum urmează:

„În luna iunie 13 au venit eminența sa sf. episcop al Râmnicului, Calinic la anul 1858 în orașu Caracalu” (mănăstirea Clocociov, nr. inv. 260, forțat 2);

„Acest sfânt apostol l-au dăruit sfintei biserici de la satul Fărcașiul Oprea cu fratea [sic!] lui Stana feciorul lui Șerban al popii Oprea la satul Fărcașiul acela de Jos ca un ctitor sf. biserici la anul 1806 septembrie 14” (*ibidem*, p. 1-9);

„Să se știe că la leatu 1844 ianuarie 14, vineri, am scrisă eu cel mai jos iscălit, în zilele domnului nostru Gheorghie Dimitrie Bibescu Voievodă și am însămnat într-această apostol ca să ție minte că m-am născută la leatu 1802 și că la 1844 m-am aflată de ani 42 și fiul meu Barbu de ani unsprezece și erea datu la școală spre învățături Dinu” (mănăstirea Clocociov, nr. inv. 1253, p. 35);

„Fiind și eu aici în Alimănești de învățăcel popei și mergând la biserici, citind această carte am scris cu mâna de țărână la leatu 1858 martie 5 Nicolae Popescu.” (*ibidem*, forțat 2);

„Acest apostol iaste al popii lui Ispasă (și de fratele) său Marin, altul și nu aibă treabă cu acestu apostol. S-au cumpărat de popa Ispasă ot Stoenesti și cine mi

⁸ Dorin Teodorescu, *Cartea veche românească de secol XVIII din județul Olt*, Slatina, Editura Fundației „Universitatea pentru toți”, 1998, p. 125-126.

l-o fura, l-o pitula să fie blestemată cu toți de sfinți tot neamul lui” (mănăstirea Clocociov, nr. inv. 614, p. 1-26); „Această carte iaste cumpărată de popa Ispasă cu tal. 12, 1808” (*ibidem*, p. 166-167); „Aceast apostol iaste al popii lui Ispasă din Stoenesti” (*ibidem*, p. 230-231);

„S-au revărsat Oltul 1830” (mănăstirea Clocociov, nr. inv. 261, *passim*)⁹;

„Acest sfânt și Dumnezeesc Apostol este al sfintei mănăstiri Toți Sfinții ce să cheamă biserica cu Bășică din Craiova și s-au cumpărat de robu lui Dumnezeu Dumnealui căpitan Dumitru Drăghicioiu împreună cu părintele popa Ion Nedeianu ce este acum la sfânta mănăstire. Și s-au cumpărat cu banii de la cutie taleri doisprezece și a mai dat Drăghicioiu parale șaizăci fiindcă nu s-au ajuns bani la cumpărătoare. Și acest Apostol s-au luat de la Dascălu Mihai Mihăilă legătoru de cărți de aici din Craiova la leatu 1805 aprilie 26” (Mitropolia Olteniei, nr. inv. 3547, p. 1-134);

„Popa Dumitru ot Amărăști de Sus, Gura Padinii, și văzând că nu iaste biserica, m-am apucat cu sătenii din împreună, cu ajutoriu lui Dumnezeu de biserica și au fost ceas bun, că numai doo luni s-au făcut biserica și toate treburile ei. Și am scris eu popa Dumitru și popa Stan (e)pitropii și titorii bisericii aceștia Gura Padinii ca să stăpânească popa Dumitru și el și copiii lui cu bună pace. În zilele luminatului și prea înălțatului Domnul nostru Ion Constantin Alicesandru Voevod la leatul 1805” (Direcția Județeană Dolj a Arhivelor Naționale, nr. inv. 2512, p. 103-117).

Primii ani ai secolului al XIX-lea cunosc o însemnată creștere cantitativă a cărților blăjene: *Strastnicul* de la 1804 (de regulă colegat în *Triod*, fie cel din 1808, fie cel din 1813) se află într-un număr consistent de exemplare la mănăstirea Clocociov (nr. inv. 295, 124, 427A, 555A, 452, 1252B, 159B, 534A, 787A, 1332) și la Mitropolia Olteniei (nr. inv. 8, 101/2, 283/2), câteva dintre acestea având însemnări marginale:

„Acest sfânt triod [sic!] l-am cumpărat în tl. 85 la hramul Sfintei Adormiri la satul Obârșia 1818 martie 22, Dragu sin popa Costea din satul Obârșia” (mănăstirea Clocociov, nr. inv. 295, p. 24);

„Eu, Radu, sin popa Tudor am cumpărat-o cu toată inima mea de la leatu 1841 dechemvrie 6” (mănăstirea Clocociov, nr. inv. 124, p. 7); „De când m-am însurat eu, Mihai, sin popa Tudor când era trei săptămâni de lăsatu de carne, de la satu Cherlești 1832 și s-au născut fecioru Voicu sin Mihai Popovici 1833 avgostă 15” (*ibidem*, p. 24); „Satul Tesluiu” (*ibidem*); „Nicolae Udrea Olaru” (*ibidem*, p. 134, semnătură);

„Să să știe că am însămnat când am cumpărat acest triod din Craiova de la jupânu Țeca Brașoveanu în tl. 80, adecă optzeci, eu Iancu sin Mitroi ot Apele Vii” (Mitropolia Olteniei, nr. inv. 8, p. 218);

„La leat 1838 ghenare 11 la trei ceasuri din noapte s-au cutremurat pământul foarte tare și frică mare au fost în toată lumea până încât multe și din sfintele

⁹ Dorin Teodorescu, *Cartea veche românească din județul Olt (1801-1830)*, Slatina, Editura Fundației „Universitatea pentru toți”, 2002, p. 25-28 (și pentru celelalte cărți blăjene de secol XIX).

biserici s-au dărăpănat atâta au fost de groaznică și înfocat” (Mitropolia Olteniei, nr. inv. 101/2, p. 95);

„Acest sfânt Triod s-au cumpărat cu tl. 54 adică cincizecișipatru însă din banii moșiii Piatra de Jos i de Sus din arinda pă leat 1808 și au rămas să fie al sfintei biserici cu voia tuturor moșnenilor” (Mitropolia Olteniei, nr. inv. 283/2, p. 66-75).

Patru ani mai târziu apar *Penticostarul* și *Triodul* din care se găsesc exemplare fără însemnări la mănăstirea Clocociov (nr. inv. 503, 1325, 958, 440, 118, 1185, respectiv 1319), dar și cu însemnări diverse. Astfel, pe unele *Penticostare* sunt informații referitoare la prețul de cumpărare: 20 taleri (Mitropolia Olteniei, nr. inv. 404), 27 taleri și jumătate (Mitropolia Olteniei, nr. inv. 15), 28 taleri (Mitropolia Olteniei, nr. inv. 62), 35 taleri și jumătate în 1817 (Mitropolia Olteniei, Craiova, nr. inv. 325), 64 taleri la „leat” 1835 (mănăstirea Bistrița, nr. inv. 945), 72 lei la 1832 (mănăstirea Clocociov, nr. inv. 313), 35 taleri la 1818 (mănăstirea Clocociov, nr. inv. 296), 34 taleri la 1816 (mănăstirea Clocociov, nr. inv. 147). Alte însemnări se referă la cumpărători: „această sfântă carte ce să cheamă penticostari ce este a sfintei mănăstiri a lui căpitanului Nițu Dobriceau cumpărată de dumnealui pentru trebuință sfintei mănăstiri, 1819, ghenarie 20” (mănăstirea Clocociov, nr. inv. 786, forțat 2); la evenimente din viața proprie a autorului însemnării: „Însemnare pentru ca să să știe de când am învățat eu Dinu logofătu la dascălu Radu și la dascălu Pătru și erea leat 1820 ghenar 8” (Mitropolia Olteniei, nr. inv. 404, f. 148); sau la mari evenimente istorice: „Să să știe că la leatu 1848 s-au început Constituția de Iliad și de Magheriu și alți împreună. Și am scris eu cel mai jos iscălit că mâna va putrezi iar slova va rămânea în veac. Popa Costandin” (Mitropolia Olteniei, nr. inv. 159, f. 181).

Câteodată se menționează doar anul de achiziție, care poate fi mult mai „nou” față de cel al tipăririi: „Această sfântă și dumnezeiască carte ce să numește penticostari cumpăratu-s-au la leat 1836 avgostă 22” (mănăstirea Tismana, Gorj, nr. inv. 4912, forțat).

Un singular *Triod* de la 1808 (mănăstirea Clocociov, nr. inv. 1096, p. 497-500) are următoarele rânduri, databile cca. 1815: „Acest triod este cumpărat de popa Matei ot satu nos(tru) Boldului cu bani de la ceată din Craiova de la dumnealui jupân Marin cu douăzeci tl”.

Apărut la 1813, alt *Triod* blăjean (cel din ediția a III-a) există sub numerele de inventar 1041, 761, 146, 1144, 555, 895, 159A, 1331, 814, la mănăstirea Clocociov, neavând vreo însemnare; în schimb altele (nr. inv. 129, 427, 1338, 540 și 532 de la mănăstirea Hurezi, Vâlcea) au diverse însemnări, după cum urmează:

„Acest sfânt triod al sfintei biserici Cherlești cumpărat cu mult și cu puțin la leat 1816” (p. 45-83); „Acest triod este cumpărat în tal. 15” (forțat 2); „Cu ajutorul lui Dumnezeu scris-am eu aici întru această carte ce să cheamă triod

pentru a să ținea minte când s-a sfințit sfânta bisărică de la satu Roșieni în luna lui ghenari 2 zile fiind făcută de iznoavă din temelie de domnu popa Constandin Brătășanu în zilele prea luminatului domn Io Grigorie Dimitrie Ghica Voevod la leat 1824 aflându-să episcop prea o sfinția sa părintele Galaction s-au făcut cu toată cheltuiala mai sus numitului boieri. Popa Matei” (forzaț 2); „Acest sfânt și dumnezeiesc Triod cumpăratu-s-au de mai micul între robii lui Dumnezeu Constandin Buzăscul și s-au afierosit la beserica unde să prăznuiește hramul Tuturor Sfinților și al arhanghelilor Mihail și Gavril fiind cursul anilor 1820 novembre 8 când s-au tânosit beserica în zilele preainălțatului domn Alexandru Nicolae Suțu Voevod și a preasfinției sale părintelui episcop al Râmnicului Galaction” (p. 1-35).

Această ediție se vinde cu sume mai mari (e vremea lui Caragea Vodă): 55 taleri (Mitropolia Olteniei, nr. inv. 65), 72 taleri (Mitropolia Olteniei, nr. inv. 208/2), 80 taleri (Mitropolia Olteniei, nr. inv. 8/2), sau 92 taleri la 1815 (Mitropolia Olteniei, nr. inv. 4/2). Dintr-un alt exemplar aflăm ce s-a petrecut la 1848:

„Înștiințare. În anu 1848 iunie 9 au sosit în orașu Caracălu o mulțime de oștire, soldați, neguțatori și rumâni cu împotrivire asupra ciocoilor spre a desființa Regulamentu Organic. Și la 12 iunie tot acel leat au sosit în orașu Craiova tot cu asemenea împotrivire căriia oștiri i s-au închinat toate puterile ciocoști, primind oștirea bucuroși în oraș” (Mitropolia Olteniei, nr. inv. 10/2, forzaț 1).

Apostolul de la Blaj din 1814 valorează uneori 20 de taleri (Seminarul Mofleni, Dolj, nr. inv. 5228), alteori 30 (Mitropolia Olteniei, nr. inv. 271) sau 32 (mănăstirea Clocociov, nr. inv. 540), ori 50, atunci când e adus „din Țara Nemțescă din orașu Blaju” (Mitropolia Olteniei, nr. inv. 137), fiind și un motiv de mândrie atunci când cumpărătorul este seniorul locului sau ierarhul căruia îi aparține cartea, ori donatorul e motivat de respectul față de strămoșii săi:

„Această carte ce cuprinde într-însa faptele apostolilor cumpăratu-s-au de cel mai mic între robii lui Dumnezeu Constandin Buzăscul și s-au afierosit la sfânta biserică care cu a sa sârguință au zidit Dumnezeu spre vecinică pomenire la strămoșii dumnealui unde să prăznuiește hramul Tuturor Sfinților și Marilor voievozi Mihail și Gavril la anu de la mântuire 1820 noemb. 8 în zilele prea înălțatului domn Alexandru Nicolae Suțu vv. și ale preasfinției sale părintelui episcop Râmnicului Galaction. Costandin Buzescu” (mănăstirea Clocociov, nr. inv. 174, p. 1-25);

„Această sfântă și dumnezeiesc apostol iaste al arhimandritului Igumen Mănăstirii chir Samuil leat 1815” (mănăstirea Lainici, nr. inv. 50/7134, p. 1-2); „Dăruită sfintei biserici Durmănești din Cărpiniși spre pomenire și părinților mei și strămoșilor mei căci s-au dăruit de mine dar să nu îndrăznească cineva a strămuta aceste odoare Sfinte ce sunt dăruite de la această sfântă biserică că se va osârdi de sfânta pravilă lt. 1822 septembrie 5” (mănăstirea Bistrița, nr. inv. 1230, p. 5-35).

Fără însemnări sunt alte opt exemplare de la mănăstirea Clocociov și două de la mănăstirea Bistrița, la fel ca și cele cinci bucăți ale *Molitvenicului* din 1815 (mănăstirea Clocociov, nr. inv. 911, mănăstirea Bistrița, nr. inv. 1892, 295, 2329, 2282). Tot fără însemnări se găsesc cinci exemplare din *Strastnicul* apărut la 1817 (mănăstirea Clocociov, nr. inv. 1379, 1041A, 79, 761B, 146A).

Mai mulți locuitori strâng bani pentru achiziționarea *Octoibului* din 1825 (mănăstirea Hurezi, nr. inv. 670), alt exemplar fiind achiziționat la 1850 (!) cu „lei 45 din cutia sfintei biserici” (Mitropolia Olteniei, nr. inv. 326). La mănăstirea Clocociov mai sunt trei exemplare fără însemnări (nr. inv. 1366, 42, 625), ca și cel aflat la Muzeul Județean Olt (nr. inv. 13).

În contextul existenței tipografiei râmnicene în arealul sud-vestic al României (care continuă producția până în 1819, ca fiind a Episcopiei acestei zone), faptul că, până în momentul de față al cercetării, se găsesc în zonă cărți blăjene într-o proporție de cca. 8,5% din total, reprezintă un puternic argument în favoarea ideii creșterii conștiinței unității de neam, în pofida granițelor politice care i-au separat vremelnice pe români, ele contribuind într-o măsură accentuată la cristalizarea națiunii române, un proces care începuse demult și se va finaliza abia la începutul secolului al XX-lea.

BLAJ BOOKS IN SOUTH-WESTERN ROMANIA

Summary

Within the context of experience gained, as a result of the effort made in order to identify and turn to account the patrimony of old Romanian books, kept in institutional libraries or private collections in south-western Romania, the author of the present lecture, at hand for a certain historiographic horizon, provides us with several considerations on some old Blaj printed material, starting with *Strastnic*, 1753 and ending with *Octoib*, 1825 approaching these printed materials allow the researcher to establish some references in a “cultural geography” of the Enlightenment era (along the principles established, long ago, by Alexandru Dușu), to transcribe the most significant notes, which prove their presence along centuries in different intellectual, institutional (churches, monasteries, etc.) and private milieus, illustrating to some extent the concept of “history for the little”, coined by Nicolae Iorga.

The presence of Blaj books in the geo-political space of south-western Romania, during a period of full swing for the printing house in Râmnic (up to 1819), up to approximately 8,5 of all old Romanian books, which are still preserved here, is interpreted by the author as an argument for enhancing the consciousness on national unity. We are witnessing some cultural and political elements, which contributed to the acceleration of the process of shaping the Romanian nation, the end of which is established to be at the beginning of the XXth century.